

Rhagoriaeth i bawb – Excellence for all

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg
a Hyfforddiant yng Nghymru

Her Majesty's Inspectorate
for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

**Ysgol Gymraeg Morswyn
Caergybi
Ynys Môn
LL65 2TH**

Dyddiad yr arolygiad: Ebrill 2015

gan

**Estyn, Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg
a Hyfforddiant yng Nghymru**

Yn ystod pob arolygiad, nod arolygwyr yw ateb tri chwestiwn allweddol:

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau?

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?

Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?

Mae arolygwyr hefyd yn rhoi barn gyffredinol ar berfformiad presennol yr ysgol a'i rhagolygon gwella.

Yn yr arfarniadau hyn, mae'r arolygwyr yn defnyddio graddfa bedwar pwynt:

Barn	Yr hyn mae'r farn yn ei olygu
Rhagorol	Llawer o gryfderau, gan gynnwys enghreifftiau arwyddocaol o arfer sy'n arwain y sector
Da	Llawer o gryfderau a dim meysydd pwysig sydd angen eu gwella'n sylweddol
Digonol	Mae cryfderau'n gorbwyso'r meysydd i'w gwella
Anfoddhaol	Mae'r meysydd pwysig i'w gwella yn gorbwyso'r cryfderau

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.gov.uk

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.gov.uk

© Hawlfraint y Goron 2015: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 02/07/2015

Cyd-destun

Ysgol gynradd gyfrwng Cymraeg yw Ysgol Morswyn. Mae wedi ei lleoli ar gyrion tref Caergybi, Ynys Môn. Mae'n gwasanaethu'r dref yn bennaf, ond hefyd yn derbyn rhai disgyblion o'r tu hwnt.

Mae cyfanswm o 154 o ddisgyblion ar gofrestr yr ysgol, sy'n cynnwys 20 o oed meithrin. Mae'r niferoedd wedi codi'n sylweddol ers yr arolygiad diwethaf a gynhaliwyd yn Hydref 2010. Darparodd yr awdurdod lleol adeilad newydd ym Medi 2012 gyfer y plant dan 5 oed.

Mae chwe dosbarth yn yr ysgol, gyda tri ohonynt yn rhai un oedran. Derbynia'r ysgol y disgyblion yn rhan-amser yn y Medi yn dilyn eu pen-blwydd yn dair oed ac yn amser llawn yn y mis Medi yn dilyn eu pen-blwydd yn bedair oed. Mae tua 30% o'r disgyblion yn dod o gartrefi lle siaredir Cymraeg. Ychydig iawn o ddisgyblion sy'n dod o gefndir ethnig lleiafrifol neu gymysg.

Defnyddir y Gymraeg fel cyfrwng addysgu yn y Cyfnod Sylfaen. Yng nghyfnod allweddol 2, addysgir y disgyblion drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Mae tua 18% o'r disgyblion yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim sy'n agos i'r canran sirol a cenedlaethol. Mae 25% o'r disgyblion ar gofrestr anghenion dysgu ychwanegol yr ysgol, sydd yn uwch na'r ffigwr cenedlaethol. Mae 4 disgybl â datganiad o anghenion addysgol arbennig.

Mae'r pennaeth yn ei swydd ers Ebrill 2013 a'r dirprwy ers Medi 2013.

Y gyllideb ysgol unigol fesul disgybl ar gyfer Ysgol Gymraeg Morswyn yn 2014-2015 yw £3,610. Yr uchafswm fesul disgybl yn ysgolion cynradd yn Ynys Môn yw £9,552 a'r lleiafswm yw £2,870. Mae Ysgol Gymraeg Morswyn yn y 39ain safle o'r 48 ysgol gynradd yn Ynys Môn o safbwynt y gyllideb ysgol fesul disgybl.

Crynodeb

Perfformiad presennol yr ysgol	Da
Rhagolygon gwella'r ysgol	Da

Perfformiad presennol

Mae perfformiad Ysgol Morswyn yn dda gan fod:

- rhan fwyaf y disgyblion yn gwneud cynnydd ac yn cyflawni'n dda
- bron pob un yn hyderus ddwyieithog erbyn diwedd cyfnod allweddol 2
- lefelau presenoldeb ac ymddygiad uchel a disgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol at eu gwaith
- profiadau dysgu cyfoethog, ansawdd yr addysgu yn dda, a chymorthyddion dosbarth yn cefnogi'r dysgu yn effeithiol
- darpariaeth effeithiol i hyrwyddo lles ac ethos cynhwysol a chartrefol lle teimla'r disgyblion yn hapus a diogel

Rhagolygon gwella

Mae rhagolygon ar gyfer gwella yn dda gan fod:

- gan y pennaeth weledigaeth glir yn seiliedig ar sicrhau safonau uchel a lles disgyblion
- ddealltwriaeth fanwl gan y corff llywodraethol o'r ysgol a'i pherfformiad sy'n ei alluogi i herio'r ysgol mewn meysydd sydd angen eu gwella yn effeithiol
- holl aelodau staff yr ysgol yn cydweithio'n effeithiol fel tîm
- yr ysgol wedi datblygu prosesau hunanarfarnu cadarn a chynlluniau clir ar gyfer gwella sy'n canolbwyntio ar godi safonau
- ystod dda o bartneriaethau sydd yn cael effaith gadarnhaol ar les a chyflawniad disgyblion

Argymhellion

- A1 Sicrhau mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ymestyn eu medrau ysgrifennu estynedig a'u hymwybyddiaeth o ddinasyddiaeth fyd-eang
- A2 Ymestyn lefel yr her i ddisgyblion o allu uwch
- A3 Sicrhau bod disgyblion yn cymryd rhan mwy gweithredol wrth arfarnu eu gwaith eu hunain
- A4 Datblygu ymhellach rôl strategol yr uwch dim rheoli

Beth sy'n digwydd nesaf?

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu sy'n dangos sut y bydd yn mynd i'r afael â'r argymhellion. Bydd yr awdurdod lleol yn monitro cynnydd yr ysgol.

Prif ganfyddiadau

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau?

Da

Safonau: Da

Mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwneud cynnydd cadarn yn eu dysgu ac yn cyflawni'n dda yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol. Maent yn defnyddio eu medrau yn effeithiol ac yn dangos diddordeb a dyfalbarhad mewn gwersi.

Ar draws yr ysgol, mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwranddo'n dda ac yn medru adalw dysgu blaenorol yn briodol. O ystyried eu cefndir ieithyddol, mae medrau llafar rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu'n fuan. Mae llawer o ddisgyblion hŷn y Cyfnod Sylfaen yn cyfathrebu'n dda yn y Gymraeg gan ddefnyddio ystod eang o eirfa briodol sy'n cyd-fynd â'u gwaith a'u thema dosbarth. Yng nghyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf y disgyblion yn cyfathrebu'n hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg gan fynegi eu hunain yn glir a chywir. Mae rhan fwyaf y disgyblion yn defnyddio ystod briodol o eirfa addas wrth fynegi barn a siarad am eu gwaith yn y dosbarth. Erbyn diwedd cyfnod allweddol 2, mae bron pob disgybl yn cyrraedd safon uchel o ddwyieithrwydd ac yn medru newid yn rhwydd o un iaith i'r llall wrth drafod eu gwaith.

Mae medrau darllen rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu'n dda ar draws yr ysgol. Yn y Cyfnod Sylfaen, mae rhan fwyaf y disgyblion yn darllen yn rhugl ac ystyrllon ac ar lefel sy'n briodol i'w hoed a'u gallu. Defnyddiant strategaethau priodol wrth ddarllen geiriau anghyfarwydd. Mae llawer o'r disgyblion yn medru trafod yn syml eu hoff lyfrau a chymeriadau. Yng nghyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf y disgyblion yn darllen yn gynyddol gywir a hyderus yn y Gymraeg. Erbyn diwedd y cyfnod, mae rhan fwyaf yn darllen yn rhugl gyda mynegiant a dealltwriaeth dda yn Saesneg. Maent yn cymhwyso eu medrau darllen yn dda i gefnogi eu gwaith mewn ystod o bynciau, er enghraifft wrth gywain gwybodaeth am drychineb Aberfan.

Ar draws yr ysgol, mae medrau ysgrifennu'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n effeithiol. Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, mae llawer o'r disgyblion yn ysgrifennu'n effeithiol ac yn meddu ar ddealltwriaeth gadarn o wahanol arddulliau ysgrifennu. Mae mwyafrif y disgyblion yn dangos rhuglder a chywirdeb cynyddol yn eu gwaith. Fodd bynnag, nid yw medrau ysgrifennu estynedig y disgyblion uwch eu gallu yn datblygu'n llawn. Yng nghyfnod allweddol 2, mae rhan fwyaf y disgyblion yn gwneud cynnydd da yn eu gallu i ysgrifennu mewn gwahanol ffurfiau. Maent yn cynllunio eu gwaith yn ofalus ac yn medru gwneud gwelliannau wrth ailddrafftio. Erbyn diwedd y cyfnod, mae gwaith rhan fwyaf o'r disgyblion yn dangos ymwybyddiaeth dda o nodweddion ffurfiau gwahanol o ysgrifennu. Maent yn ysgrifennu'n hyderus ar draws ystod o destunau yn y Gymraeg a'r Saesneg, gan atalnodi a pharagraffu eu gwaith yn briodol. Fodd bynnag, nid ydynt yn ymestyn eu medrau ysgrifennu estynedig ar draws y pynciau yn ddigon cyson.

Yn y Cyfnod Sylfaen, mae rhan fwyaf y disgyblion yn defnyddio eu medrau rhifedd yn llwyddiannus ar draws y meysydd dysgu. Er enghraifft, yng ngwaith thema'r tymor, maent yn casglu data a'i gyflwyno'n llwyddiannus ar ffurf graff bar. Mae llawer yn defnyddio geirfa fathemategol gywir wrth drafod eu gwaith. Mae safonau rhan fwyaf

y disgyblion yng nghyfnod allweddol 2 mewn gwersi mathemateg yn dda, ac maent yn defnyddio amrywiaeth briodol o ddulliau cyfrifo yn gywir. Mae llawer ohonynt yn defnyddio amrywiaeth briodol o ddulliau cyfrifo yn y pen ac yn ysgrifenedig yn gywir. Maent yn defnyddio iaith fathemategol yn gynyddol gywir ac yn gwneud defnydd priodol o ddata i gefnogi eu gwaith o fewn y gwahanol themâu. Mae rhan fwyaf y disgyblion yn defnyddio a chymhwysu eu medrau rhif a mesur gyda chywirdeb da ar draws y cwricwlwm. Maent yn casglu gwybodaeth mewn amrywiaeth o ffyrdd ac yn cyflwyno eu casgliadau yn gywir ar ffurf tablau a graffiau gwahanol, er enghraifft wrth drafod ymchwiliad i ba ddefnydd yw'r ynysydd gwres gorau.

Mae bron pob disgybl ag anghenion dysgu ychwanegol yn gwneud cynnydd da mewn perthynas â'r targedau yn eu cynllun addysg unigol. Mae'r disgyblion sy'n gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim, yn gwneud cynnydd cadarn yn unol â'u gallu. Mae rhan fwyaf y disgyblion o allu uwch yn gwneud cynnydd da yn eu medrau llythrennedd a rhifedd ond nid ydynt bob amser yn cael eu hystemyn ar draws y gweithgareddau dysgu.

Yn y Cyfnod Sylfaen, dros y tair blynedd diwethaf, mae perfformiad yr ysgol ar y deilliant 5 disgwylidig mewn medrau llythrennedd a datblygiad mathemategol gan amlaf wedi bod yn y 50% uwch o gymharu ag ysgolion tebyg. Yn ystod yr un cyfnod, mae perfformiad y disgyblion ar y deilliant uwch (deilliant 6) gan amlaf wedi gosod yr ysgol yn y 25% uchaf mewn medrau llythrennedd a datblygiad mathemategol. Dros y pedair blynedd diwethaf, o gymharu ag ysgolion tebyg, mae perfformiad yr ysgol ar y lefel 4 ddisgwylidig mewn Saesneg wedi codi o'r 50% uwch i'r 25% uchaf. Mewn Cymraeg, mae perfformiad yr ysgol wedi ei gosod yn y 25% uchaf mewn tair o'r pedair blynedd diwethaf. Mewn mathemateg a gwyddoniaeth, mae perfformiad wedi codi o'r 50% is i'r 25% uchaf. Yn ystod yr un cyfnod, mae perfformiad y disgyblion ar y lefel uwch (lefel 5) gan amlaf wedi gosod yr ysgol yn y 50% uwch neu'r 25% uchaf yn y pedwar pwnc.

Nid oes patrwm arwyddocaol o wahaniaeth yng nghyflawniad disgyblion sy'n gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim o'u cymharu â'u cyfoedion.

Lles: Da

Mae pob un o'r disgyblion yn mwynhau bywyd a gwaith yr ysgol ac yn teimlo'n ddiogel yno. Maent yn ymwybodol o bwysigrwydd iechyd, ffitrwydd a bwyta ac yfed yn iach. Maent yn cyflawni'n gyson dda yn eu datblygiad personol a chymdeithasol. Mae bron bob disgybl yn frwdfrydig, yn mwynhau eu gwersi ac yn cyfrannu'n eiddgar ymhob agwedd ar eu dysgu.

Mae ymddygiad y disgyblion ar draws yr ysgol yn dda iawn ac maent yn gwrtais a chroesawgar tuag at ymwelwyr. Mae'r disgyblion yn ofalus iawn o'i gilydd ac yn dangos parch at eraill mewn gwersi ac yn ystod amser egwyl. Mae disgyblion o bob oed yn cynnig cymorth a chyfeillgarwch i eraill yn gyson.

Mae lefelau presenoldeb disgyblion yn gyson uchel. Mae hyn wedi gosod yr ysgol ymhlith y 25% uchaf o ysgolion tebyg dros y pedair blynedd diwethaf. Mae prydlondeb yn dda.

Mae llawer o'r disgyblion yn derbyn cyfrifoldebau yn gydwybodol o fewn cymuned yr ysgol. Maent yn elwa'n uniongyrchol o gysylltiadau cadarn sy'n bodoli rhwng yr ysgol ac ymwelwyr, ynghyd ag ymweliadau â'r gymuned leol. Mae llais y disgyblion yn cael sylw gwerthfawr, gyda'r ysgol yn ymateb yn dda i'w syniadau drwy'r cyngor ysgol a'r pwyllgor eco.

Trwy gymryd rhan yn frwdfrydig mewn sawl gweithgaredd cymunedol, mae'r disgyblion yn datblygu'n aelodau cyflawn a chyfrifol o'u cymuned ac yn ymfalchïo yn eu Cymreictod.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?	Da
--	-----------

Profiadau dysgu: Da

Mae'r ysgol yn darparu cwricwlwm eang a chytbwys sy'n bodloni gofynion y Cyfnod Sylfaen, y Cwricwlwm Cenedlaethol ac addysg grefyddol. Mae'r cynlluniau ysgol-gyfan yn sicrhau bod disgyblion o bob oedran yn cael ystod o brofiadau cyfoethog yn yr ysgol a thu hwnt. Mae'r ystod o brofiadau dysgu a ddarperir yn bodloni anghenion rhan fwyaf y disgyblion yn llwyddiannus.

Mae cynlluniau gwaith yn rhoi sylw da i ddatblygu medrau llythrennedd, rhifedd a thechnoleg gwybodaeth ar draws y cwricwlwm. O ganlyniad, mae datblygu'r medrau yn rhan amlwg o wersi yn ddyddiol. Mae cynllunio ar gyfer datblygu'r medrau yn dda yn y Cyfnod Sylfaen, yn unol â'r Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd ac yn datblygu'n briodol yng nghyfnod allweddol 2. Er hyn, nid yw'r ddarpariaeth yn y Cyfnod Sylfaen nac yng nghyfnod allweddol 2 yn sicrhau cyfleoedd cyson i'r disgyblion ymestyn eu medrau ysgrifennu estynedig ar draws y cwricwlwm.

Mae'r ymwybyddiaeth o berthyn i'r gymuned a'r dimensiwn Cymreig wedi ei gwreiddio yn ethos yr ysgol ac yn treiddio drwy ei holl weithgareddau. Mae'r ymweliadau addysgol a'r defnydd o'r gymuned leol ac ymwelwyr, megis awduron ac artistiaid Cymru, yn cyfoethogi profiadau dysgu'r disgyblion yn effeithiol. Mae'r ysgol yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i'r disgyblion gystadlu yn yr Eisteddfod leol ac Eisteddfod yr Urdd.

Mae'r disgyblion yn cael amrywiaeth o gyfleoedd da i ddysgu am bwysigrwydd byw yn gynaliadwy ac yn iach. Caiff disgyblion o bob oedran gyfleoedd i weithio yn eu hardal leol ac mae llawer o'r disgyblion hŷn yn manteisio ar y cysylltiad gwerthfawr gydag ysgol yn yr Iwerddon. Er hyn, cyfyng yw'r cyfleoedd i ddisgyblion ddysgu am amrywiaeth o ardaloedd a'u lle yn y byd ehangach.

Addysgu: Da

Mae ansawdd yr addysgu yn effeithiol ar draws yr ysgol. Mae'r holl staff yn manteisio ar bob cyfle i gyfoethogi iaith disgyblion sy'n cyfrannu'n llwyddiannus at ei medrau llafaredd. Mae gan yr athrawon wybodaeth bynciol dda, ac yn y rhan fwyaf o wersi maent yn esbonio cysyniadau newydd yn glir. Maent yn defnyddio ystod o ddulliau'n fedrus i sicrhau bod dilyniant o weithgareddau dysgu sy'n ennyn brwdfrydedd ac yn cynnal diddordeb rhan fwyaf y disgyblion. Maent yn holi'n dreiddgar er mwyn ymestyn dealltwriaeth rhan fwyaf y disgyblion. Er hynny, ar

adegau, nid yw'r gweithgareddau dysgu wedi eu haddasu er mwyn sicrhau bod disgyblion o bob gallu, yn enwedig y rhai o allu uwch, yn gwneud cynnydd llawn.

Mae'r holl athrawon yn cynnig adborth llafar gwerthfawr i ddisgyblion. Maent yn marcio eu gwaith yn rheolaidd ac mae'r sylwadau yn cynnig arweiniad priodol ar yr hyn sydd angen iddynt ei wneud i wella. Maent yn gosod targedau clir i fodloni anghenion dysgu'r disgyblion. Mae rhan fwyaf yr athrawon yn defnyddio ystod o strategaethau asesu ar gyfer dysgu priodol, ond anghyson yw'r cyfleoedd i ddisgyblion fyfyrion ar eu gwaith eu hunain a gwaith eu cyfoedion.

Mae gan yr ysgol weithdrefnau trylwyr ar gyfer asesu ac olrhain cynnydd disgyblion. Mae gweithdrefnau lefelu a chymedroli gwaith y disgyblion dros amser yn sicrhau bod asesiadau athrawon yn gadarn. Mae rhieni yn derbyn gwybodaeth fuddiol am gyflawniadau a datblygiad eu plant.

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn gymuned ddiogel a gofalgar sy'n hyrwyddo lles y disgyblion yn effeithiol. Mae'r ysgol yn gwneud trefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach. Mae gweithdrefnau a pholisïau'r ysgol yn sicrhau bod y ddarpariaeth ar gyfer datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn dda. Mae sesiynau addoli ar y cyd yn gosod naws Gristnogol a moesol gan roi cyfle i greu ethos myfyrgar.

Mae'r ysgol yn cydweithio'n dda gydag asiantaethau allanol. Mae cymorth effeithiol wedi'i dargedu ar gyfer grwpiau penodol o ddisgyblion, ac mae rhaglenni ymyrraeth wedi'u trefnu'n dda i fodloni anghenion y disgyblion hyn.

Mae gweithdrefnau'r ysgol ar gyfer cefnogi disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn effeithiol. Mae'r ysgol yn adnabod anghenion disgyblion yn gynnar trwy arsylwi, cyd-drafod â rhieni, athrawon a chymorthyddion dosbarth. Mae'r cynlluniau addysgu unigol ar gyfer y disgyblion hyn yn cynnwys targedau clir, ac mae trefniadau priodol ar gyfer trafod cynnydd â rhieni. Trwy asesiadau rheolaidd, mae'r ysgol yn dilyn cynnydd y disgyblion yn ofalus ac yn sicrhau eu bod yn cyflawni yn unol â'u targedau.

Mae trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn bodloni gofynion ac nid ydynt yn destun pryder.

Yr amgylchedd dysgu: Da

Mae naws deuluol i'r ysgol ac mae iddi ymdeimlad cartrefol. Mae'n gymuned hapus a chroesawgar gydag awyrgylch cyfeillgar ymhlith y staff a'r disgyblion. Mae'r ethos cynhwysol yn sicrhau bod pob disgybl yn cael hawl gyfartal i holl ddarpariaeth yr ysgol. Mae'r cydweithrediad, y gofal a'r goddefgarwch rhwng oedolion a phlant a rhwng plant a'i gilydd yn llwyddiannus, ac mae sylw teg i gyfraniad pob unigolyn a'i safbwyntiau.

Mae'r adeilad a'r safle yn ddigonol o ran maint ac yn cael ei gynnal a'i gadw yn dda. Mae'r staff yn gwneud defnydd cyson o bob rhan o'r adeilad ac o'r adnoddau awyr

agored i fodloni anghenion y Cyfnod Sylfaen. Mae'r staff wedi creu amgylchedd dysgu deniadol a lliwgar, ac mae arddangosfeydd ym mhob rhan o'r ysgol sy'n dathlu gwaith y disgyblion. Mae cyflenwad helaeth o adnoddau dysgu pwrpasol sydd mewn cyflwr da.

Mae'r ardaloedd awyr agored eang yn darparu amgylchedd diddorol ac amrywiol. Maent yn cynnwys cyfleusterau ar gyfer chwaraeon a hefyd gardd ysgol. Mae'r gweithgareddau hyn yn annog dealltwriaeth y disgyblion o fwyta a byw yn iach yn llwyddiannus.

Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?	Da
--	-----------

Arweinyddiaeth: Digonol

Mae gan y pennaeth weledigaeth glir yn seiliedig ar sicrhau safonau uchel a lles disgyblion, a chynnwys yr holl rhanddeiliaid ym mhrosesau'r ysgol. Mae'n defnyddio data'n effeithiol i fonitro a herio perfformiad disgyblion. Yn ddiweddar, mae wedi mynd ati i ddatblygu rôl strategol a chwricwlaidd yr uwch dîm rheoli newydd. Fodd bynnag, mae'n rhy fuan i weld effaith hyn ar safonau gwaith disgyblion a gweithdrefnau'r ysgol.

Mae'r staff yn ymwybodol o'u rolau a'u cyfrifoldebau ac wedi dechrau cyfarfod yn rheolaidd i drafod ar y cyd. Er hyn, nid oes ffocws digon clir ar wella safonau ac ansawdd y ddarpariaeth. Mae'r holl staff yn llwyddo i greu ethos cartrefol a chynhwysol ar gyfer y disgyblion ac yn cydweithio'n dda gyda'i gilydd. Mae trefniadau rheoli perfformiad priodol yn cyfrannu at welliannau mewn dysgu ac addysgu ac yn cynnig cyfleoedd i hyrwyddo datblygiad proffesiynol staff.

Mae'r corff llywodraethol yn cefnogi'r ysgol yn gydwybodol ac mae ganddynt ddealltwriaeth fanwl o berfformiad y disgyblion. Mae ganddynt rôl strategol clir mewn gweithdrefnau hunanarfarnu a phennu blaenoriaethau ar gyfer gwella. Yn ddiweddar mae'r llywodraethwyr yn monitro blaenoriaethau'r cynllun datblygu. O ganlyniad mae ganddynt wybodaeth gynyddol am gryfderau'r ysgol a meysydd i'w datblygu sy'n eu galluogi i herio'r ysgol mewn meysydd sydd angen eu gwella yn effeithiol.

Mae'r ysgol yn gwneud cynnydd da wrth gyflwyno mentrau sy'n bodloni blaenoriaethau lleol a chenedlaethol, fel datblygu strategaethau llythrennedd a rhifedd, lles a'r Siarter Iaith. Mae'r rhain yn cael effaith gadarnhaol ar safon disgyblion.

Gwella ansawdd: Da

Mae'r pennaeth wedi datblygu gweithdrefnau cadarn ar gyfer hunanarfarnu sy'n defnyddio ystod eang o dystiolaeth uniongyrchol. Maent yn cynnwys dadansoddi data perfformiad, arsylwi gwersi, craffu ar lyfrau a cheisio barn reolaidd staff, rhieni a llywodraethwyr. Mae llais y disgybl yn bwysig gan yr ysgol ac mae'r disgyblion yn cael cyfle i fynegi barn drwy holiaduron perthnasol. Defnyddir y wybodaeth yn effeithiol i adnabod cryfderau'r ysgol a'r meysydd sydd angen eu gwella. Mae'r

adroddiad hunanarfarnu cyfredol yn ddogfen gynhwysfawr ac yn cynnig darlun cywir o'r ysgol. Er hynny, mae'n ddisgrifiadol mewn manau ac nid yw'n ddigon cryno er mwyn amlygu'n glir yr agweddau sydd angen eu gwella.

Yn dilyn y broses hunanarfarnu, mae'r ysgol yn pennu blaenoriaethau allweddol a meysydd ffocws ar gyfer datblygu'r ysgol. Mae cynllun datblygu yr ysgol yn drylwyr ac yn nodi targedau perthnasol a phenodol, ac mae ynddo feini prawf llwyddiant sy'n canolbwyntio'n dda ar ddeilliannau disgyblion. Mae'n rhoi amlinelliad clir o gyfrifoldebau staff, gofynion cyllidol a dulliau ar gyfer monitro cynnydd.

Mae'r camau gweithredu eisoes yn dechrau cael effaith gadarnhaol ar wella safonau darllen a rhifedd disgyblion sy'n tangyflawni.

Gweithio mewn partneriaeth: Da

Mae gan yr ysgol bartneriaethau strategol llwyddiannus sy'n arwain at wella safonau a lles disgyblion.

Mae gan yr ysgol berthynas gref gyda rhieni. Mae staff yn hysbysu rhieni'n dda am faterion cwricwlaidd, yn enwedig am y dulliau cyfredol o gynnal safonau darllen yn y Cyfnod Sylfaen. Mae hyn yn eu galluogi i gefnogi dysgu eu plentyn yn effeithiol. Maent hefyd yn cyfrannu'n helaeth at brynu adnoddau a chyfarpar i'r ysgol a chefnogi ymweliadau fel Eisteddfod yr Urdd.

Mae partneriaeth gadarn yn bodoli gyda'r gymuned leol. Mae gweithgareddau cymunedol, fel prosiect 'Glan y Môr Newry', ynghyd â chyfleoedd i ymweld ag atyniadau lleol fel yr Amgueddfa Forwrol, yn cyfoethogi'r profiadau dysgu yn effeithiol. Mae cyfleoedd gwerthfawr i ymweld â chartrefi'r henoed a chynnal gwasanaethau amrywiol yn y capeli. Mae'r profiadau hyn yn hyrwyddo ymdeimlad disgyblion o bwysigrwydd cymuned a'u balchder at eu hardal leol.

Mae'r ysgol yn cydweithio'n agos â'r Cylch Meithrin sydd ar y safle er mwyn sicrhau bod plant yn ymgartrefu'n fuan yn y dosbarth derbyn. Mae gan yr ysgol bartneriaeth gref gyda'r ysgol uwchradd leol. Mae trefniadau pontio llwyddiannus ac ymweliadau pwrpasol gan aelodau o staff yr ysgol uwchradd yn sicrhau trosglwyddo esmwyth i ddisgyblion ar ddiwedd eu gyrfa yn yr ysgol hon. Mae'r ysgol yn cydweithio'n llwyddiannus gydag ysgolion cynradd ac uwchradd y dalgylch, er enghraifft wrth gyd-safoni a chymedroli gwyddoniaeth er mwyn sicrhau dilysrwydd lefelau ar ddiwedd cyfnod allweddol 2. Mae'r ysgol yn meithrin partneriaeth fuddiol gyda gwasanaethau'r awdurdod lleol.

Rheoli adnoddau: Da

Mae'r ysgol yn rheoli ei hadnoddau'n effeithiol. Mae wedi ei staffio'n briodol a gwneir defnydd da o arbenigedd unigolion i gyfoethogi'r addysgu a'r dysgu. Mae cymorthyddion yn darparu cefnogaeth gadarn i'r athrawon ac maent yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i safonau cyrhaeddiad a lles y disgyblion.

Gwna'r athrawon ddefnydd pwrpasol o'u hamser cynllunio, paratoi ac asesu a chaiff y trefniadau ar gyfer hyn eu rheoli'n dda. O ganlyniad i'r broses rheoli perfformiad,

caiff hyfforddiant ei gynllunio'n ofalus mewn perthynas â blaenoriaethau'r ysgol ac anghenion unigolion.

Mae'r ysgol yn datblygu'n gymuned dysgu effeithiol. Mae'r cydweithio llwyddiannus i ddatblygu strategaethau o fewn y clwstwr o ysgolion, fel tasgau rhifedd a chodi safonau llythrennedd, yn datblygu medrau ac arbenigedd staff yn effeithiol.

Mae'r pennaeth a'r llywodraethwyr yn monitro a rheoli gwariant yn ofalus. Mae'r gwariant wedi'i gysylltu'n dda ag amcanion, targedau a blaenoriaethau'r ysgol. Mae'r ysgol yn gwneud defnydd da o'r Grant Amddifadedd Disgyblion i wella ymhellach y ddarpariaeth ar gyfer datblygu medrau llythrennedd a rhifedd disgyblion sy'n gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim.

Mae'r ysgol yn rhoi gwerth da am arian o ran deilliannau disgyblion, ansawdd y ddarpariaeth a'r profiadau dysgu.

Atodiad 1: Sylwadau ar ddata perfformiad

6602177 - Ysgol Gymraeg Morswyn

Nifer y disgyblion ar y gofrestr	150
Disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) - cyfartaledd 3 blynedd	24.6
Grŵp PYD	4 (24%<PYD<=32%)

Cyfnod Sylfaen

	2012	2013	2014
Nifer y disgyblion yng ngharfan Blwyddyn 2	20	18	18
Yn cyflawni dangosydd y Cyfnod Sylfaen (DCS) (%)	70.0	83.3	83.3
Chwarter meincnod	4	2	3
Sgiliau iaith, llythrennedd a chyfathrebu - Saesneg (LCE)			
Nifer y disgyblion yng ngharfan	*	*	*
Yn cyflawni deilliant 5+ (%)	*	*	*
Chwarter meincnod	*	*	*
Yn cyflawni deilliant 6+ (%)	*	*	*
Chwarter meincnod	*	*	*
Sgiliau iaith, llythrennedd a chyfathrebu - Cymraeg (LCW)			
Nifer y disgyblion yng ngharfan	20	18	18
Yn cyflawni deilliant 5+ (%)	90.0	83.3	88.9
Chwarter meincnod	2	2	2
Yn cyflawni deilliant 6+ (%)	45.0	38.9	44.4
Chwarter meincnod	1	1	1
Datblygiad mathemategol (MDT)			
Nifer y disgyblion yng ngharfan	20	18	18
Yn cyflawni deilliant 5+ (%)	85.0	88.9	88.9
Chwarter meincnod	3	2	2
Yn cyflawni deilliant 6+ (%)	50.0	33.3	33.3
Chwarter meincnod	1	2	1
Datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amryw iath ddiw y lliannol (PSD)			
Nifer y disgyblion yng ngharfan	20	18	18
Yn cyflawni deilliant 5+ (%)	85.0	94.4	100.0
Chwarter meincnod	4	3	1
Yn cyflawni deilliant 6+ (%)	70.0	55.6	55.6
Chwarter meincnod	1	1	2

Mae'r dangosydd Cyfnod Sylfaen (DCS) yn cynrychioli canran y disgyblion sydd wedi deilliant 5 neu uwch mewn PSD, LCE/LCW ac MDT gyda'i gilydd.

* Gallai'r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw'n ddigon trylwyr i'w chyhoeddi, os nad yw'n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

Mae'r chwarter meincnod yn cymharu perfformiad un ysgol â pherfformiad ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim (PYDd). Defnyddir PYDd yn ddirprwy ar gyfer difreintedd cymdeithasol mewn ysgolion. Mae hyn yn caniatáu am gymharu perfformiad ysgol â pherfformiad ysgolion eraill yn yr un categori PYDd ac a allai, felly, fod yn derbyn nifer tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

Mae ysgol yn chwarter meincnod 1 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio orau ac sydd â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn uwch nag mewn llawer o ysgolion eraill â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig. Mae ysgol yn chwarter meincnod 4 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio waethaf ac â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn is nag mewn llawer o ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

6602177 - Ysgol Gymraeg Morswyn

Nifer y disgyblion ar y gofrestr 150
 Disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) - cyfartaledd 3 blynedd 24.6
 Grŵp PYD 4 (24%<PYD<=32%)

Cyfnod allweddol 2

	2011	2012	2013	2014
Nifer y disgyblion yng ngharfan Blwyddyn 6	15	19	17	16
Yn cyflawni dangosydd pynciau craidd (DPC) (%)	86.7	89.5	94.1	93.8
Chwarter meincnod	2	2	1	1
Saesneg				
Nifer y disgyblion yng ngharfan	15	19	17	16
Yn cyflawni lefel 4+ (%)	86.7	89.5	94.1	93.8
Chwarter meincnod	2	2	1	1
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	46.7	26.3	41.2	43.8
Chwarter meincnod	1	3	1	1
Cymraeg iaith gyntaf				
Nifer y disgyblion yng ngharfan	15	19	17	16
Yn cyflawni lefel 4+ (%)	93.3	94.7	94.1	93.8
Chwarter meincnod	1	2	1	1
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	40.0	26.3	47.1	43.8
Chwarter meincnod	1	2	1	1
Mathemateg				
Nifer y disgyblion yng ngharfan	15	19	17	16
Yn cyflawni lefel 4+ (%)	86.7	89.5	94.1	93.8
Chwarter meincnod	3	3	1	1
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	33.3	26.3	47.1	43.8
Chwarter meincnod	2	3	1	1
Gwyddoniaeth				
Nifer y disgyblion yng ngharfan	15	19	17	16
Yn cyflawni lefel 4+ (%)	86.7	100.0	94.1	93.8
Chwarter meincnod	3	1	2	1
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	26.7	26.3	47.1	43.8
Chwarter meincnod	2	3	1	1

Mae'r dangosydd pynciau craidd (DPC) yn cynrychioli canran y disgyblion sydd wedi cyrraedd lefel 4 neu uwch mewn Saesneg neu Gymraeg (iaith gyntaf), mathemateg a gwyddoniaeth gyda'i gilydd.

* Gallai'r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw'n ddigon trylwyr i'w chyhoeddi, os nad yw'n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

Mae'r chwarter meincnod yn cymharu perfformiad un ysgol â pherfformiad ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim (PYDd). Defnyddir PYDd yn ddirprwy ar gyfer difreintedd cymdeithasol mewn ysgolion. Mae hyn yn caniatáu am gymharu perfformiad ysgol â pherfformiad ysgolion eraill yn yr un categori PYDd ac a allai, felly, fod yn derbyn nifer tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

Mae ysgol yn chwarter meincnod 1 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio orau ac sydd â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn uwch nag mewn llawer o ysgolion eraill â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig. Mae ysgol yn chwarter meincnod 4 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio waethaf ac â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn is nag mewn llawer o ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol, yn y ddolen isod.

<http://mylocalschool.wales.gov.uk/index.html?iaith=cym>

Atodiad 2

Adroddiad boddhad rhanddeiliaid

Ymatebion i'r holiadur i ddysgwyr

Arolwg Cynradd (Pob Disgybl)

Yn dynodi'r meincnod – mae hwn yn gyfanswm o'r holl ymatebion hyd hyn ers mis Medi 2010.

	Number of responses Nifer o ymatebion	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	
I feel safe in my school.	66	66 100%	0 0%	Rwy'n teimlo'n ddiogel yn fy ysgol.
		98%	2%	
The school deals well with any bullying.	66	59 89%	7 11%	Mae'r ysgol yn delio'n dda ag unrhyw fwlio.
		92%	8%	
I know who to talk to if I am worried or upset.	66	63 95%	3 5%	Rwy'n gwybod pwy i siarad ag ef/â hi os ydw I'n poeni neu'n gofidio.
		97%	3%	
The school teaches me how to keep healthy	66	66 100%	0 0%	Mae'r ysgol yn fy nysgu i sut i aros yn iach.
		97%	3%	
There are lots of chances at school for me to get regular exercise.	66	64 97%	2 3%	Mae llawer o gyfleoedd yn yr ysgol i mi gael ymarfer corff yn rheolaidd.
		96%	4%	
I am doing well at school	66	57 86%	9 14%	Rwy'n gwneud yn dda yn yr ysgol.
		96%	4%	
The teachers and other adults in the school help me to learn and make progress.	66	65 98%	1 2%	Mae'r athrawon a'r oedolion eraill yn yr ysgol yn fy helpu i ddysgu a gwneud cynnydd.
		99%	1%	
I know what to do and who to ask if I find my work hard.	66	64 97%	2 3%	Rwy'n gwybod beth I'w wneud a gyda phwy i siarad os ydw I'n gweld fy ngwaith yn anodd.
		98%	2%	
My homework helps me to understand and improve my work in school.	66	61 92%	5 8%	Mae fy ngwaith cartref yn helpu i mi ddeall a gwella fy ngwaith yn yr ysgol.
		91%	9%	
I have enough books, equipment, and computers to do my work.	66	65 98%	1 2%	Mae gen i ddigon o lyfrau, offer a chyfrifiaduron i wneud fy ngwaith.
		95%	5%	
Other children behave well and I can get my work done.	66	58 88%	8 12%	Mae plant eraill yn ymddwyn yn dda ac rwy'n gallu gwneud fy ngwaith.
		77%	23%	
Nearly all children behave well at playtime and lunch time	66	58 88%	8 12%	Mae bron pob un o'r plant yn ymddwyn yn dda amser chwarae ac amser cinio.
		84%	16%	

Ymateb i'r holiadur i rieni

Yn dynodi'r meincnod – mae hwn yn gyfanswm o'r holl ymatebion hyd hyn ers mis Medi 2010.

	Number of responses Nifer o ymatebion	Strongly Agree Cytuno'n gryf	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	Strongly disagree Anghytuno'n gryf	Don't know Ddim yn gwybod	
Overall I am satisfied with the school.	32	27 84%	5 16%	0 0%	0 0%	0	Rwy'n fodlon â'r ysgol yn gyffredinol.
		63%	33%	3%	1%		
My child likes this school.	32	29 91%	3 9%	0 0%	0 0%	0	Mae fy mhentyn yn hoffi'r ysgol hon.
		73%	25%	1%	0%		
My child was helped to settle in well when he or she started at the school.	32	28 88%	4 12%	0 0%	0 0%	0	Cafodd fy mhentyn gymorth i ymgartrefu'n dda pan ddechreuodd yn yr ysgol.
		72%	25%	1%	0%		
My child is making good progress at school.	32	27 84%	5 16%	0 0%	0 0%	0	Mae fy mhentyn yn gwneud cynnydd da yn yr ysgol.
		61%	34%	3%	1%		
Pupils behave well in school.	32	22 69%	10 31%	0 0%	0 0%	0	Mae disgyblion yn ymddwyn yn dda yn yr ysgol.
		46%	45%	4%	1%		
Teaching is good.	32	24 75%	8 25%	0 0%	0 0%	0	Mae'r addysgu yn dda.
		60%	35%	2%	0%		
Staff expect my child to work hard and do his or her best.	32	27 84%	5 16%	0 0%	0 0%	0	Mae'r staff yn disgwyl i fy mhentyn weithio'n galed ac i wneud ei orau.
		63%	33%	1%	0%		
The homework that is given builds well on what my child learns in school.	32	22 69%	9 28%	0 0%	0 0%	1	Mae'r gwaith cartref sy'n cael ei roi yn adeiladu'n dda ar yr hyn mae fy mhentyn yn ei ddysgu yn yr ysgol.
		47%	40%	6%	1%		
Staff treat all children fairly and with respect.	32	25 78%	7 22%	0 0%	0 0%	0	Mae'r staff yn trin pob plentyn yn deg a gyda pharch.
		58%	33%	4%	1%		
My child is encouraged to be healthy and to take regular exercise.	32	27 84%	5 16%	0 0%	0 0%	0	Caiff fy mhentyn ei annog i fod yn iach ac i wneud ymarfer corff yn rheolaidd.
		59%	36%	2%	0%		
My child is safe at school.	32	28 88%	4 12%	0 0%	0 0%	0	Mae fy mhentyn yn ddiogel yn yr ysgol.
		66%	31%	1%	0%		
My child receives appropriate additional support in relation to any particular individual needs'.	29	20 69%	8 28%	1 3%	0 0%	0	Mae fy mhentyn yn cael cymorth ychwanegol priodol mewn perthynas ag unrhyw anghenion unigol penodol.
		50%	34%	4%	1%		
I am kept well informed about my child's progress.	31	23 74%	7 23%	1 3%	0 0%	0	Rwy'n cael gwybodaeth gyson am gynnydd fy mhentyn.
		49%	40%	8%	2%		

	Number of responses Nifer o ymatebion	Strongly Agree Cytuno'n gryf	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	Strongly disagree Anghytuno'n gryf	Don't know Ddim yn gwybod	
I feel comfortable about approaching the school with questions, suggestions or a problem.	32	29 91%	2 6%	1 3%	0 0%	0	Rwy'n teimlo'n esmwyth ynglŷn â gofyn cwestiwn i'r ysgol, gwneud awgrymiadau neu nodi problem.
		62%	31%	4%	2%		
I understand the school's procedure for dealing with complaints.	32	26 81%	6 19%	0 0%	0 0%	0	Rwy'n deall trefn yr ysgol ar gyfer delio â chwynion.
		45%	39%	7%	2%		
The school helps my child to become more mature and take on responsibility.	32	25 78%	7 22%	0 0%	0 0%	0	Mae'r ysgol yn helpu fy mhentyn i ddod yn fwy aeddfed ac i ysgwyddo cyfrifoldeb.
		56%	38%	2%	0%		
My child is well prepared for moving on to the next school or college or work.	30	19 63%	7 23%	2 7%	0 0%	2	Mae fy mhentyn wedi'i baratoi'n dda ar gyfer symud ymlaen i'r ysgol nesaf neu goleg neu waith.
		43%	33%	4%	1%		
There is a good range of activities including trips or visits.	32	23 72%	9 28%	0 0%	0 0%	0	Mae amrywiaeth dda o weithgareddau, gan gynnwys teithiau neu ymweliadau.
		54%	38%	5%	1%		
The school is well run.	31	28 90%	3 10%	0 0%	0 0%	0	Mae'r ysgol yn cael ei rhedeg yn dda.
		61%	32%	3%	2%		

Atodiad 3

Y tîm arolygu

Mr Edward Goronwy Morris	Arolygydd Cofnodol
Mrs Hazel Hughes	Arolygydd Tîm
Mr Jeremy George Turner	Arolygydd Lleyg
Bethan Bleddyn	Arolygydd Cymheiriaid
Medwyn Roberts (Pennaeth)	Enwebai

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn (www.estyn.gov.uk)

Grwpiau blwyddyn, y Cyfnod Sylfaen a chyfnodau allweddol

Mae ysgolion yn defnyddio system gyffredin o rifo grwpiau blwyddyn o ddechrau addysg ysgol orfodol i 18 oed. Mae'r system hon yn pwysleisio pwysigrwydd parhad ac yn hwyluso cyfathrebu ymhlith ysgolion, cyrff llywodraethol, rhieni ac awdurdodau lleol.

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r amrediad oedrannau sy'n berthnasol i bob grŵp blwyddyn. Er enghraifft, mae Blwyddyn 1 yn cyfeirio at y grŵp o ddisgyblion sy'n cyrraedd 6 oed yn ystod y flwyddyn academaidd, a Blwyddyn 13 yw'r grŵp blwyddyn sy'n cyrraedd 18 oed yn ystod y flwyddyn academaidd.

Cyfnod cynradd:

Blwyddyn	Meithrin	Derbyn	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Oedrannau	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11

Cyfnod uwchradd:

Blwyddyn	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13
Oedrannau	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18

Mae'r Cyfnod Sylfaen a'r cyfnodau allweddol yn cwmpasu'r grwpiau blwyddyn canlynol:

Cyfnod Sylfaen	Meithrin, Dosbarth Derbyn, Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2
Cyfnod allweddol 2	Blwyddyn 3 i Flwyddyn 6
Cyfnod allweddol 3	Blwyddyn 7 i Flwyddyn 9
Cyfnod allweddol 4	Blwyddyn 10 a Blwyddyn 11

Rhestr termau – Cynradd

Dangosydd y Cyfnod Sylfaen (DCS)

Mae cynnydd mewn dysgu drwy'r Cyfnod Sylfaen yn cael ei ddangos gan ddeilliannau (o ddeiliant 1 i ddeiliant 6).

Mae dangosydd y Cyfnod Sylfaen (DCS) yn ymwneud â'r perfformiad disgwylidig mewn tri maes dysgu yn y Cyfnod Sylfaen:

- llythrennedd, iaith a chyfathrebu yn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf
- datblygiad mathemategol
- datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amrywiaeth ddiwylliannol

Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, yn saith oed, disgwylir i ddisgyblion gyrraedd deiliant 5 a disgwylir i'r rhai mwy galluog gyrraedd deiliant 6.

Rhaid i ddisgyblion gyrraedd y deiliant disgwylidig (deiliant 5) yn y tri maes uchod i gyflawni dangosydd y Cyfnod Sylfaen.

Y dangosydd pwnc craidd (DPC)

Mae cynnydd mewn dysgu trwy gyfnod allweddol 2 yn cael ei ddangos gan lefelau (lefel 1 i lefel 5).

Mae'r dangosydd pwnc craidd yng nghyfnod allweddol 2 yn ymwneud â'r perfformiad disgwylidig ym mhynciau craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol:

- Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf
- mathemateg
- gwyddoniaeth

Erbyn diwedd cyfnod allweddol 2, yn un ar ddeg oed, disgwylir i ddisgyblion gyrraedd lefel 4 a disgwylir i'r disgyblion mwy galluog gyrraedd lefel 5.

Rhaid i ddisgyblion gyrraedd y lefel ddisgwylidig o leiaf (lefel 4) yn y tri phwnc craidd er mwyn cyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Setiau Data Craidd Cymru Gyfan

Gall adroddiadau arolygu gyfeirio at berfformiad ysgol o gymharu â theulu o ysgolion neu ag ysgolion neu sydd â chyfran weddol debyg o ddisgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim.

Mewn perthynas â phrydau ysgol am ddim, mae ysgolion yn cael eu gosod yn un o bump o fandiau yn ôl y duedd tair blynedd yng nghyfran y disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim yn yr ysgol. Caiff perfformiad yr ysgol ei roi mewn chwarterli wedyn (o'r 25% uchaf i'r 25% isaf) mewn perthynas â pha mor dda mae'n gwneud o gymharu ag ysgolion eraill yn yr un band prydau ysgol am ddim.

Aeth Llywodraeth Cymru ati i greu'r teuluoedd o ysgolion (grŵp o 11 o ysgolion yn nodweddiadol) i alluogi ysgolion i gymharu'u perfformiad ag ysgolion tebyg ar hyd a lled Cymru. Mae cyfansoddiad y teuluoedd yn defnyddio nifer o ffactorau. Mae'r rhain yn cynnwys cyfran y disgyblion â hawl i gael prydau ysgol am ddim, a'r gyfran sy'n byw yn yr 20% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Maent hefyd yn defnyddio cyfran y disgyblion sydd ag anghenion addysgol arbennig yn cael cymorth drwy'r cynllun gweithredu gan yr ysgol a mwy neu â datganiad o anghenion addysgol arbennig, a disgyblion sy'n dysgu Saesneg fel iaith ychwanegol.